

O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MUHITNING AHAMIYATI

Abduqodirova Nilufar Abdaxatovna

SamISI “Iqtisodiy tahlil va statistika” kafedrasi v.b. dotsenti, "Ipak yo'li" turizm va madaniy meros xalqaro universiteti, “Xalqaro biznes va kreativ iqtisodiyot” kafedrasi v.b. dotsenti

Annotatsiya: Bugungi kunda umumiy ovqatlanish sohasi iqtisodiyotning tez rivojlanayotgan yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Biroq sohada innovatsiyalarni joriy etishga to‘sqinlik qilayotgan bir qator muammolar mavjud. Shu sababli hududlarda innovatsion muhitni shakllantirish va zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqot jarayonida umumiy ovqatlanish korxonalari, oliy ta’lim muassasalari, iste’molchilar, texnologiyalar bozori va innovatsion infratuzilma obyektlari o‘rganildi. Tahlil, umumlashtirish, tizimlashtirish va sintez usullaridan foydalanildi.

Kalit so‘zlar: xizmat innovatsiyasi, mijozlar qoniqishi, raqobatbardoshlik, umumiy ovqatlanish korxonalari, xizmat sifati, innovatsion faoliyat.

Kirish

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda xizmat ko‘rsatish sohasi, ayniqsa umumiy ovqatlanish tarmog‘i jadal rivojlanmoqda. Yangi restoranlar, kafe va fastfud tarmoqlarining ko‘payishi aholi ehtiyojlari va bozor talabining oshib borayotganini ko‘rsatadi.

Shu bilan birga, raqobatning kuchayishi korxonalardan doimiy yangilanish va innovatsion yondashuvlarni talab qilmoqda. Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, raqamli xizmatlar, yangi retseptlar va funksional oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqish bugungi kunning muhim talablaridan biriga aylandi.

Biroq sohada innovatsion faoliyatni rivojlantirishga to‘sqinlik qilayotgan muammolar ham mavjud. Xususan:

- ilm-fan va ishlab chiqarish o‘rtasidagi hamkorlikning yetarli emasligi;
- innovatsion loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarining cheklanganligi;
- zamonaviy infratuzilmaning to‘liq shakllanmaganligi;
- innovatsion g‘oyalarni amaliyotga joriy etish mexanizmlarining sustligi.

Shu sababli umumiy ovqatlanish sohasida innovatsion muhitni shakllantirish va uni rivojlantirish bugungi kunda dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Asosiy qism. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, umumiy ovqatlanish sohasi tashqi muhit o‘zgarishlariga juda tez ta’sirchan hisoblanadi. Iqtisodiy o‘zgarishlar,

epidemiologik holatlar va iste'molchilar talabi korxonalar faoliyatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Innovatsion muhit — innovatsiyalarni yaratish, joriy etish, tarqatish va tijoratlashtirish jarayonlarini qo'llab-quvvatlovchi iqtisodiy, ijtimoiy, institutsional, ilmiy va texnologik sharoitlar majmuidir. Innovatsion muhit korxonalarining yangi mahsulotlar, xizmatlar, texnologiyalar va biznes modellarini ishlab chiqish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Innovatsion muhit nazariyasiga ko'ra, innovatsiyalar alohida korxonalar faoliyati natijasi emas, balki ilmiy muassasalar, oliy ta'lim tashkilotlari, biznes subyektlari, davlat organlari va investorlar o'rtasidagi hamkorlik mahsulidir.

Xizmatlar sohasida innovatsion muhitning ahamiyati

Xizmatlar sohasida innovatsion muhit:

- yangi xizmat turlarini yaratishga;
- xizmatlar sifatini oshirishga;
- raqamli texnologiyalarni joriy etishga;
- korxonalar raqobatbardoshligini kuchaytirishga;
- xarajatlarni kamaytirishga;
- mijozlar ehtiyojlarini samaraliroq qondirishga xizmat qiladi.

Innovatsion muhit iqtisodiy rivojlanishning muhim omili bo'lib, korxonalarining innovatsion faolligini rag'batlantiradi. Ayniqsa, xizmatlar sohasida faoliyat yuritayotgan ayollar tadbirkorlari uchun qulay innovatsion muhit yangi biznes g'oyalarni amalga oshirish, raqamli texnologiyalarni o'zlashtirish va bozor raqobatida ustunlikka erishish imkonini beradi.

Innovatsion rivojlanishni ta'minlash uchun quyidagi omillar muhim ahamiyatga ega:

- universitetlar va korxonalar o'rtasida hamkorlikni kuchaytirish;
- yoshlarni innovatsion faoliyatga jalb qilish;
- raqamli texnologiyalardan keng foydalanish;
- davlat tomonidan innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash;
- tematik klasterlar tashkil etish.

Ayniqsa, tematik klasterlar innovatsion g'oyalarni tijoratlashtirish va yangi mahsulotlarni bozorga olib chiqishda samarali mexanizm bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, biznes-inkubatorlar va texnologiyalar transferi markazlari yosh tadbirkorlar hamda talabalarning innovatsion loyihalarini amalga oshirishda muhim o'rin tutadi.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, umumiy ovqatlanish sohasini innovatsion asosda rivojlantirish hududiy iqtisodiyotning barqaror o'sishiga xizmat qiladi.

Sohada innovatsion muhitni shakllantirish uchun universitetlar, biznes va davlat tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish zarur. Shu bilan birga, tematik klasterlar, biznes-inkubatorlar va innovatsion markazlarni rivojlantirish sohada yangi imkoniyatlarni yaratadi.

Natijada umumiy ovqatlanish korxonalarining raqobatbardoshligi oshadi, xizmat sifati yaxshilanadi va aholining zamonaviy ehtiyojlari samarali qondiriladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development. – Cambridge: Harvard University Press, 1934. – 255 p.
2. Drucker P.F. Innovation and Entrepreneurship: Practice and Principles. – New York: Harper Business, 1985. – 277 p.
3. Romer P.M. Endogenous Technological Change. – Journal of Political Economy. – 1990. – Vol. 98(5). – P. 71–102.
4. Freeman C. Technology Policy and Economic Performance: Lessons from Japan. – London: Pinter Publishers, 1987.
5. Lundvall B.A. National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning. – London: Anthem Press, 2010.
6. OECD. Oslo Manual 2018: Guidelines for Collecting, Reporting and Using Data on Innovation. – Paris: OECD Publishing, 2018.
7. World Bank. Innovation Policy: A Guide for Developing Countries. – Washington D.C.: World Bank, 2010.
8. United Nations. Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. – New York: United Nations, 2015.
9. UNESCO. Science, Technology and Innovation Policy Review. – Paris: UNESCO Publishing, 2022.

10. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risidagi Farmoni.

11. Tuxliyev I.S. Raqamli iqtisodiyot va innovatsion taraqqiyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.

12. Abdulkarimov B.A. Zamonaviy iqtisodiyotda innovatsiyalar va tadbirkorlik. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022.